

Dr Nikola Bodiřoga*

VREMENSKO VAŽENJE PROCESNIH ZAKONA I DOZVOLJENOST REVIZIJE U PARNIČNOM POSTUPKU: RAZLIČITI STAVOVI USTAVNOG SUDA I VRHOVNOG KASACIONOG SUDA

Donošenjem Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku iz 2014. godine, revizijski cenzus smanjen je na 40.000 evra u opštem parničnom postupku, odnosno na 100.000 evra u postupku u privrednim sporovima. Navedenim zakonskim izmenama omogućeno je i izjavljivanje revizije protiv svake drugostepene presude kojom je preinačena prvostepena presuda i odlučeno o zahtevima stranaka, kao i protiv svake drugostepene presude kojom je usvojena žalba, ukinuta prvostepena presuda i odlučeno o zahtevima stranaka. Česte izmene odredaba Zakona o parničnom postupku, ali i odredaba drugih zakona kojima je regulisano pravo na izjavljivanje revizije u posebnim parničnim postupcima, dovele su do problema u određivanju procesnih pravila koja se primenjuju na odlučivanje o dozvoljenosti revizije u konkretnom parničnom postupku, a postojanje tog problema uslovalo je zauzimanje različitih stavova o ovom pitanju od strane Ustavnog suda i Vrhovnog kasacionog suda.

Ključne reči: *Dozvoljenost revizije. – Zakon o parničnom postupku. – Zakon o javnom informisanju i medijima. – Vrhovni kasacioni sud. – Ustavni sud.*

1. POSTUPAK PRED REDOVNIM SUDOVIMA

Parnični postupak u konkretnom slučaju pokrenut je tužbom od 30. jula 2013. godine, kojom je tužilac tražio da se obavežu tuženi osnivač dnevnog lista i glavni i odgovorni urednik da mu na ime naknade nematerijalne štete zbog povrede časti i ugleda isplate novčani iznos od 490.000 dinara sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja pa do isplate,

* Autor je vanredni profesor Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, *bodiroga@ius.bg.ac.rs*.

kao i da se obavežu da o svom trošku objave presudu u dnevnom listu, na istom mestu i u istom formatu u kom je objavljen tekst koji je bio povod za vođenje parničnog postupka. Viši sud u Beogradu je 5. aprila 2016. godine doneo presudu P3. 165/13, kojom je odbio kao neosnovan tužbeni zahtev tužioca. Odlučujući o žalbi tužioca, Apelacioni sud u Beogradu je presudom Gž. 173/16 od 13. jula 2016. godine odbio žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostepenu presudu.

Protiv drugostepene presude tužilac je izjavio reviziju iz svih zakonom predviđenih razloga, uz predlog da Vrhovni kasacioni sud (dalje: VKS) odluči o reviziji kao izuzetnoj dozvoljenoj primenom člana 404 Zakona o parničnom postupku (ZPP),¹ obzirom da postoji potreba razmatranja pravnih pitanja od opšteg interesa, odnosno pravnih pitanja u interesu ravnopravnosti građana, u cilju ujednačavanja sudske prakse.

Vrhovni kasacioni sud je najpre ispitivao da li su ispunjeni uslovi za odlučivanje o izuzetno dozvoljenoj, odnosno posebnoj reviziji, primenom člana 404 ZPP. Prema odredbi člana 404, stav 1 ZPP revizija je izuzetno dozvoljena zbog pogrešne primene materijalnog prava i protiv drugostepene presude koja ne bi mogla da se pobija revizijom, ako je po oceni VKS potrebno da se razmotre pravna pitanja od opšteg interesa ili pravna pitanja u interesu ravnopravnosti građana, radi ujednačavanja sudske prakse, kao i ako je potrebno novo tumačenje prava (posebna revizija). O dozvoljenosti i osnovanosti revizije iz stava 1 ovog člana odlučuje VKS u veću od pet sudija.² Predmet tužbenog zahteva u ovom sporu je naknada nematerijalne štete zbog netačne, nepotpune informacije i informacije koja je zakonom zabranjena, a odnosi se na postupanje tužioca. Ta informacija objavljena je 15. jula 2013. godine u javnom glasilu. Kako je tužilac nosilac državne vlasti, to on prema shvatanju nižestepenih sudova mora pokazati viši nivo tolerancije od drugih u odnosu na provokativno i prenaplašeno iznošenje informacija od javnog značaja u javnim glasilima i na tom shvatanju su nižestepeni sudovi zasnovali odluku o odbijanju tužbenog zahteva, odnosno odluku kojom je žalba protiv te odluke odbijena kao neosnovana. Prema nalaženju VKS tužilac u obrazloženju revizijskih navoda nije ukazao na pravna pitanja od opšteg interesa niti na pravna pitanja u interesu ravnopravnosti građana već je ukazao na činjenična i pravna pitanja konkretnog spora, zbog čega nisu ispunjeni uslovi za odlučivanje o posebnoj reviziji.

Ispitujući uslove za odlučivanje o reviziji iz člana 403 ZPP (opšta revizija), VKS je našao da je ona nedozvoljena. Članom 403, stav 1 ZPP propisano je da protiv pravnosnažne presude donete u drugom stepenu stranke mogu da izjave reviziju u roku od 30 dana od dana dostavljanja

¹ Zakon o parničnom postupku – ZPP, *Službeni glasnik RS* 72/2011, 49/2013 – odluka Ustavnog suda, 74/2013 – odluka Ustavnog suda i 55/2014.

² ZPP, čl. 404, st. 2.

presude. Članom 403, stav 2 ZPP propisano je da je revizija uvek dozvoljena ako je: 1) to posebnim zakonom propisano; 2) drugostepeni sud preinačio presudu i odlučio o zahtevima stranaka; 3) drugostepeni sud usvojio žalbu, ukinuo presudu i odlučio o zahtevima stranaka. Članom 403, stav 3 ZPP propisano je da revizija nije dozvoljena u imovinsko-pravnim sporovima ako vrednost predmeta spora pobijenog dela drugostepene presude ne prelazi dinarsku protivvrednost od 40.000 evra prema srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan podnošenja tužbe (Keča, Knežević 2017, 1253).

Kako se u članu 403, stav 2, tačka 1 ZPP u pogledu ocene dozvoljenosti revizije upućuje na primenu posebnog zakona, a u konkretnom parničnom postupku se pored ZPP, primenjivao i zakon kojim se uređuje oblast javnog informisanja, bilo je neophodno izvršiti analizu i procesnopravnih odredaba ovog zakona. VKS je zaključio da se u konkretnoj situaciji primenjuje Zakon o javnom informisanju iz 2003. godine sa kasnijim izmenama i dopunama (ZJI).³ Članom 89, stav 6 ZJI bilo je propisano da se revizija podnosi u roku od 15 dana od dana dostavljanja drugostepene presude. Nikakvih drugih odredaba o dozvoljenosti revizije u ovom zakonu nije bilo. Važeći Zakon o javnom informisanju i medijima (ZJIM)⁴ posvetio je poseban član reviziji u ovim sporovima. Članom 126, stav 1 propisano je da je revizija uvek dozvoljena protiv drugostepene presude kojom je tužbeni zahtev odbijen,⁵ a izjavljuje se u roku od 15 dana od dana dostavljanja drugostepene presude. U parnici po tužbi za naknadu štete i po tužbi za ostvarivanje prava na deo dobiti, reviziju iz stava 1 ovog člana mogu izjaviti i tužilac i tuženi.⁶ Protiv presude drugostepenog suda u parnici po tužbi za objavljivanje odgovora ne može se izjaviti revizija.⁷

Bez obzira na to što je prema odredbama ZJIM protiv drugostepene presude kojom je tužbeni zahtev odbijen moguće izjaviti reviziju, VKS zaključuje da su odredbe tog zakona irelevantne, jer se na konkretan parnični postupak ne primenjuju odredbe ZJIM, zbog toga što je sporna informacija objavljena 15. jula 2013. godine, a ZJIM je stupio na snagu 13. avgusta 2014. godine. Imajući to u vidu VKS smatra da ne postoji odredba posebnog zakona prema kojoj bi revizija u konkretnom slučaju

³ Zakon o javnom informisanju, *Službeni glasnik RS* 43/2003, 61/2005, 71/2009, 89/2010 – odluka Ustavnog suda i 41/2011 – odluka Ustavnog suda.

⁴ Zakon o javnom informisanju i medijima, *Službeni glasnik RS* 83/2014, 58/2015 i 12/2016 – autentično tumačenje.

⁵ To se odnosi ne samo na presudu drugostepenog suda kojom je preinačena usvajajuća prvostepena presuda tako što je odbijen tužbeni zahtev, nego i na presudu drugostepenog suda kojom je potvrđena presuda prvostepenog suda o odbijanju tužbenog zahteva, što je situacija u konkretnom primeru.

⁶ ZJIM, čl. 126, st. 2.

⁷ ZJIM, čl. 126, st. 3.

bila dozvoljena, te da se zbog toga moraju primeniti odredbe člana 403 ZPP, a kako je iznos zahtevane nematerijalne štete ispod revizijskog cenzusa propisanog članom 403, stav 3 ZPP, to je revizija stavom 2 izreke rešenja VKS odbačena kao nedozvoljena.⁸

2. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

Tužilac je preko punomoćnika Ustavnom sudu podneo ustavnu žalbu protiv stava drugog izreke rešenja Vrhovnog kasacionog suda Rev. 2330/2016 od 25. januara 2017. godine, zbog povrede prava na pravično suđenje iz člana 32, stav 1 Ustava Republike Srbije i prava na jednaku zaštitu prava i na pravno sredstvo iz člana 36 Ustava. Podnosilac ustavne žalbe je naveo da je osporenim rešenjem odbačena kao nedozvoljena njegova revizija izjavljena protiv drugostepene presude kojom je pravnosnažno odbijen kao neosnovan njegov tužbeni zahtev za naknadu nematerijalne štete zbog povrede ugleda i časti prouzrokovanih objavljivanjem netačnih informacija u medijima. Istakao je da je VKS pogrešno ocenio da nema mesta primeni odredbe člana 126 ZJIM koja predviđa da je u ovakvim slučajevima revizija uvek dozvoljena. Podnosilac ustavne žalbe je insistirao na tome da se navedeni zakon, koji je stupio na snagu nakon što je on podneo tužbu, primenjivao na predmetni parnični postupak po principu trenutnog važenja novog procesnog zakona na postupak koji je u toku. Predložio je da Ustavni sud usvoji ustavnu žalbu, poništi osporeno revizijsko rešenje i utvrdi podnosiocu pravo na naknadu nematerijalne štete.

Ustavni sud je, pre zauzimanja stava o ustavnoj žalbi, najpre prikazao ustavne i zakonske odredbe koje su relevantne za konkretan postupak: „...Odredbama Ustava, na čiju se povredu poziva podnosilac u ustavnoj žalbi, utvrđeno je: da svako ima pravo da nezavisan, nepristrasan i zakonom već ustanovljen sud, pravično i u razumnom roku, javno raspravi i odluči o njegovim pravima i obavezama, osnovanosti sumnje koja je bila razlog za pokretanje postupka, kao i o optužbama protiv njega (član 32 (1)); da se svakom jemči jednaka zaštita prava pred sudovima i drugim državnim organima, imaoćima javnih ovlašćenja i organima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave i da svako ima pravo na žalbu ili drugo pravno sredstvo protiv odluke kojom se odlučuje o njegovom pravu, obavezi ili na zakonu zasnovanom interesu (član 36).

Odredbama člana 197 Ustava, koje su od značaja za odlučivanje u ovoj ustavnopravnoj stvari, utvrđeno je da zakoni i svi drugi opšti akti ne mogu imati povratno dejstvo, pa da, izuzetno, samo pojedine odredbe zakona mogu imati povratno dejstvo, ako to nalaže opšti interes utvrđen

⁸ Rešenje VKS, Rev. 2330/2016, 25. 1. 2017, iz arhive suda.

pri donošenju zakona, kao i da odredba krivičnog zakona može imati povratno dejstvo samo ako je blaža za učinioca krivičnog dela.

Odredbama člana 403 Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, br. 72/11, 49/13 – Odluka US, 74/13 – Odluka US i 55/14), koji se primenjivao na predmetni parnični postupak, propisano je: da stranke mogu izjaviti reviziju protiv pravnosnažne presude donete u drugom stepenu, u roku od 30 dana od dana dostavljanja presude (stav 1); da je revizija uvek dozvoljena ako je to posebnim zakonom propisano, ako je drugostepeni sud preinačio presudu i odlučio o zahtevima stranaka i ako je drugostepeni sud usvojio žalbu, ukinuo presudu i odlučio o zahtevima stranaka (stav 2); da revizija nije dozvoljena u imovinskopravnim sporovima ako vrednost predmeta spora pobijenog dela ne prelazi dinarsku protivvrednost od 40.000 evra po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan podnošenja tužbe (stav 3).

Odredbom člana 89 (6) Zakona o javnom informisanju („Službeni glasnik RS“, br. 43/03, 61/05, 71/09, 89/2010 i 41/11), koji je važio u vreme podnošenja tužbe u predmetnom parničnom postupku, bilo je propisano da se revizija izjavljuje u roku od 15 dana od dana dostavljanja drugostepene presude. Osim pomenute odredbe, Zakon o javnom informisanju nije sadržao posebna pravila o dozvoljenosti revizije u sporovima radi naknade štete nastale objavljivanjem informacije.

Odredbama člana 126 Zakona o javnom informisanju i medijima („Službeni glasnik RS“, br. 83/14, 58/15 i 12/16), koji je stupio na snagu 14. avgusta 2014. godine, propisano je da je revizija dozvoljena protiv drugostepene presude ako je tužbeni zahtev odbijen i da se izjavljuje u roku od 15 dana od dana dostavljanja drugostepene presude, pa da u parnici po tužbi za naknadu štete i po tužbi za ostvarivanje prava na deo dobiti, reviziju iz stava 1. ovog člana mogu izjaviti i tužilac i tuženi, a da se protiv presude drugostepenog suda u parnici po tužbi za objavljivanje odgovora ne može izjaviti revizija. Prelazne i završne odredbe ovog zakona ne regulišu pitanje primene zakona na sudske postupke koji su u toku....“

Polazeći od činjenice da se podnosilac ustavne žalbe poziva na to da VKS nije primenio procesnopravne odredbe koje je trebalo da budu primenjene na konkretan slučaj, Ustavni sud zaključuje da podnosilac ustavne žalbe smatra da mu je zbog proizvoljne primene procesnih normi povređeno pravo na pravično suđenje iz člana 32(1) Ustava: „...Razmatrajući navode podnosioca ustavne žalbe o povredi njegovog prava na pravično suđenje u predmetnom parničnom postupku, Ustavni sud je zaključio da podnosilac svoje tvrdnje o povredi prava zajemčenog odredbom člana 32(1) Ustava zasniva na činjenici da je Vrhovni kasacioni sud proizvoljno primenio procesno pravo na njegovu štetu, pogrešno ocenjujući da za odlučivanje o dozvoljenosti njegove revizije nema mesta primeni Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine. U konkret-

nom slučaju, sud najviše instance je zaključio da se dozvoljenost revizije podnosioca ustavne žalbe imala ceniti isključivo sa stanovišta odredaba Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine, jer Zakon o javnom informisanju iz 2003. godine, koji je važio u vreme objavljivanja sporne informacije i koji se primenjivao na sporni odnos, nije sadržao posebna pravila o pravu na reviziju. Podnosilac ustavne žalbe insistira na tome da je revizijski sud prevideo trenutno dejstvo Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine na predmetni parnični postupak koji je bio u toku, pa da je član 126 tog zakona propisao da je revizija uvek dozvoljena protiv drugostepene presude kojom je tužbeni zahtev pravnosnažno odbijen, a kao što je bila reč u ovoj parnici...“

Stoga je za Ustavni sud od ključnog značaja da utvrdi koje procesnopravne odredbe se primenjuju na konkretan postupak: „...Ispitujući da li je Vrhovni kasacioni sud proizvoljno primenio procesno pravo na štetu podnosioca ustavne žalbe, Ustavni sud je najpre konstatovao da je odredbama Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine, koje su se primenjivale na predmetni parnični postupak, uređeno pitanje postupka po reviziji i procesnih pretpostavki za odlučivanje o ovom vanrednom pravnom leku u meritumu. Odredbom člana 403(3) Zakona o parničnom postupku iz 2011. godine, u kojoj je Vrhovni kasacioni sud našao uporište za donošenje osporenog rešenja, je predviđeno da revizija nije dozvoljena u imovinskopravnim sporovima ako vrednost predmeta spora pobijeneog dela ne prelazi dinarsku protivvrednost od 40.000 evra po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan podnošenja tužbe. Međutim, Ustavni sud je konstatovao da je navedeni procesni zakon, pored opšteg pravila za izjavljivanje revizije, ustanovio i posebne osnove za izjavljivanje tog vanrednog pravnog leka kod kojih nema uticaja vrednost predmeta spora, koja je u dugogodišnjoj zakonodavnoj praksi bila presudan kriterijum za dozvoljenost revizije. U tom kontekstu, Ustavni sud ukazuje na to da je Zakon o parničnom postupku iz 2011. godine uvažio postojanje drugih propisa koji u formi *lex specialis* omogućavaju izjavljivanje revizije (npr. Porodični zakon, Zakon o zabrani diskriminacije itd.). Tako i odredbe člana 126 Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine, koji je počeo da se primenjuje 14. avgusta 2014. godine, predviđaju da je revizija dozvoljena protiv drugostepene presude ako je tužbeni zahtev odbijen i da postoji poseban rok za izjavljivanje navedenog vanrednog pravnog leka koji iznosi 15 dana od dana dostavljanja drugostepene presude, kao i da je isključena revizija u parnici po tužbi za objavljivanje odgovora. Iz navedenih zakonskih odredaba proizlazi da je revizija uvek dozvoljena protiv odbijajuće drugostepene presude donete u parnici radi naknade štete nastale objavljivanjem neistinitih informacija u javnom glasilu. Ustavni sud je uvidom u spise predmeta u kome je doneto osporeno rešenje utvrdio da je podnosilac ustavne žalbe upravo postavio navedeni tužbeni zahtev i da je presudom Apelacionog suda u Beogradu Gž3. 173/16 od

13. jula 2016. godine pravnosnažno odbijen kao neosnovan njegov tužbeni zahtev. Sa druge strane, Ustavni sud ukazuje na to da odredbe Zakona o javnom informisanju iz 2003. godine, koji je važio u vreme podnošenja tužbe u predmetnom parničnom postupku nisu sadržale posebna pravila o postupku po reviziji u tzv. štamparskim sporovima (osim skraćenog roka za izjavljivanje revizije koji je iznosio 15 dana od dana prijema drugostepene presude). Uzimajući u obzir da je Zakon o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine stupio na snagu dok je ova parnica bila u fazi prvostepenog postupka, pred Ustavnim sudom se postavilo pitanje da li se ovaj propis, koji sadrži *lex specialis* odredbe za tzv. štamparske sporove, primenjuje na postupke koji su 14. avgusta 2014. godine još uvek bili u toku...“

Pitanje sukoba sukcesivnih zakona Ustavni sud razrešava analizom prelaznih i završnih odredaba, ali i primenom određenih pravnih principa i metoda: „...U tom smislu, Ustavni sud ističe da prelaznim i završnim odredbama Zakona o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine nije regulisano pitanje da li se navedene odredbe procesnog karaktera primenjuju na sudske postupke koji su u toku. Ustavni sud nalazi da u takvoj pravnoj situaciji važi opšti princip trenutnog dejstva novog procesnog zakona prema kome se pozitivni propis primenjuje na postupke koji su u toku. Ovaj pravni princip korespondira i sa odredbama člana 197 Ustava koje ustanovljavaju isključivo zabranu povratnog dejstva zakona, odnosno zabranu retroaktivne primene zakona na okončane pravne situacije.

Budući da je Zakon o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine bio na snazi u trenutku donošenja drugostepene presude protiv koje je izjavljena revizija o kojoj je odlučeno osporenim rešenjem, Ustavni sud ukazuje na to da je u svojoj Odluci IUz–2/2010 od 14. marta 2013. godine, pored ostalog, odbio zahtev za utvrđivanje neustavnosti i nesaglasnosti sa potvrđenim međunarodnim ugovorom odredaba člana 38 Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, kojima je izmenjen novčani cenzus za izjavljivanje revizije sa 500.000,00 dinara na 100.000,00 evra u dinarskoj protivvrednosti. U navedenom kontekstu, Ustavni sud napominje da je u tom predmetu izrazio pravni stav da se pravo na podnošenje revizije ne stiče trenutkom podnošenja tužbe, već momentom donošenja pravnosnažne drugostepene presude...“

Imajući u vidu citirane stavove, Ustavni sud nalazi da je VKS donošenjem rešenja o odbacivanju revizije kao nedozvoljene, u konkretnom slučaju povredio pravo podnosioca ustavne žalbe na pravično suđenje: „... Polazeći od svih iznetih razloga, te činjenice da se Zakon o javnom informisanju i medijima iz 2014. godine primenjuje i na štamparske sporove koji su u toku, Ustavni sud smatra da je Vrhovni kasacioni sud izveo ustavnopravno neprihvatljiv zaključak da je revizija podnosioca ustavne žalbe nedozvoljena. Stoga je Ustavni sud ocenio da je stavom drugim izreke

osporenog rešenja Rev. 2330/2016 od 25. januara 2017. godine povređeno pravo podnosioca ustavne žalbe na pravično suđenje, zajemčeno odredbom člana 32(1) Ustava, pa je ustavnu žalbu u ovom delu usvojio, saglasno odredbi člana 89(1) Zakona o Ustavnom sudu („Službeni glasnik RS“, br. 109/07, 99/11, 18/13 – Odluka US, 40/15 – dr. zakon i 103/15), odlučujući kao u tački 1 izreke.

Ustavni sud je našao da se štetne posledice učinjene povredom prava na pravično suđenje mogu otkloniti jedino poništajem stava drugog izreke osporenog rešenja Vrhovnog kasacionog suda Rev. 2330/2016 od 25. januara 2017. godine i određivanjem da navedeni sud u ponovnom postupku donese novu odluku o reviziji podnosioca ustavne žalbe izjavljenoj protiv presude Apelacionog suda u Beogradu GŽ3. 173/16 od 13. jula 2016. godine, pa je, saglasno odredbi člana 89, stav 2 Zakona o Ustavnom sudu, odlučeno kao u tački 2 izreke...“⁹

3. KRITIKA PRAVNOG SHVATANJA VRHOVNOG KASACIONOG SUDA

U konkretnom slučaju, VKS je rešenjem odbacio kao nedozvoljenu reviziju tužioca podnetu protiv presude Apelacionog suda u Beogradu GŽ3. 173/16 od 13. jula 2016. godine kojom je odbijena njegova žalba i potvrđena presuda Višeg suda u Beogradu P3. 165/13 od 5. aprila 2016. godine. Ono što je bilo ključno za donošenje takve odluke VKS jeste odgovor na pitanje koji se procesni režim primenjivao na dozvoljenost revizije u konkretnom slučaju. U predmetnom parničnom postupku bilo je neophodno konsultovati ne samo odredbe ZPP, nego i procesnopravne odredbe zakona kojim se uređuje oblast javnog informisanja.

Da bi odgovorio na postavljeno pitanje, VKS je pošao od trenutka kada je objavljena informacija koja je dala povoda za podnošenje tužbe. Kako je sporna informacija objavljena 15. jula 2013. godine, u tom trenutku na snazi je bio ZJI, koji je, kada je reč o reviziji, propisivao posebno pravilo samo u pogledu roka za izjavljivanje – 15 dana od dana dostavljanja presude.¹⁰ To vraća VKS na odredbe ZPP o dozvoljenosti revizije, ali ono što je interesantno jeste da VKS uzima u obzir odredbe ZPP o dozvoljenosti revizije koje su bile na snazi, ne u trenutku objavljivanja informacije (15. jul 2013. godine), niti odredbe ZPP koje se bile na snazi u trenutku podnošenja tužbe sudu (30. jul 2013. godine), nego odredbe ZPP koje su bile na snazi u trenutku donošenja drugostepene presude. Naime, u trenutku objavljivanja informacije, kao i u trenutku

⁹ Odluka Ustavnog suda UŽ-5149/2017, 25. 4. 2019, iz arhive suda.

¹⁰ Opšte pravilo je da se revizija može izjaviti u roku 30 dana od dana dostavljanja presude (ZPP, čl. 403, st. 1).

podnošenja tužbe sudu, na snazi su bile odredbe ZPP iz 2011. godine, pre usvajanja zakonskih izmena 2014. godine, kada je revizijski cenzus u opštem parničnom postupku iznosio 100.000 evra. Nakon stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP 31.maja 2014. godine, taj revizijski cenzus je u opštem parničnom postupku smanjen na 40.000 evra. Upravo taj revizijski cenzus od 40.000 evra, koji je na snazi u vreme donošenja drugostepene presude, VKS primenjuje kada zaključuje da, kako je vrednost predmeta spora u konkretnom slučaju 490.000 dinara ispod revizijskog cenzusa od 40.000 evra propisanog članom 403, stav3 ZPP, revizija nije dozvoljena.

Kada su u pitanju procesnopravne odredbe zakona kojim se uređuje oblast medija i javnog informisanja za VKS su merodavna procesnopravna pravila koja su bila na snazi u vreme kada je sporna informacija objavljena, a kada su u pitanju odredbe ZPP kojima se uređuje dozvoljenost revizije, VKS primenjuje procesnopravna pravila koja su na snazi u vreme donošenja drugostepene presude koja se revizijom pobija.

Nakon usvajanja izmena i dopuna ZPP 2014. godine, ne samo da je smanjen revizijski cenzus u opštem parničnom postupku sa 100.000 na 40.000 evra¹¹ i sa 300.000 evra na 100.000 evra u privrednim sporovima,¹² nego je omogućeno izjavljivanje revizije protiv svake preinačujuće presude drugostepenog suda¹³ i protiv svake presude drugostepenog suda kojom je usvojena žalba, ukinuta prvostepena presuda i odlučeno o zahtevima stranaka.¹⁴ Prelaznim i završnim odredbama Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku propisano je da je revizija dozvoljena u svim postupcima u kojima vrednost predmeta spora prelazi dinarsku protivvrednost od 40.000 evra (opšti parnični postupak), odnosno 100.000 evra (privredni sporovi) prema srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan podnošenja tužbe, a koji nisu pravnosnažno rešeni do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Iz citiranih zakonskih odredaba jasno proizlazi da se zakonodavac opredelio da novi smanjeni revizijski cenzusi budu primenjeni u svim onim parničnim postupcima koji do dana stupanja na snagu zakonskih izmena (31. maj 2014) nisu pravnosnažno okončani, a u kojima vrednost predmeta spora prelazi 40.000 evra (opšti parnični postupak), odnosno 100.000 evra (privredni spor) i da se na taj način omogući da revizija u tim postupcima bude dozvoljena.

Odlučujući o dozvoljenosti revizije, VKS je u konkretnom slučaju primenio odredbe ZPP koje su bile na snazi u trenutku donošenja drugo-

¹¹ ZPP, čl. 403, st. 3.

¹² ZPP, čl. 485.

¹³ ZPP, čl. 403, st. 2, tač. 2.

¹⁴ ZPP, čl. 403, st. 2, tač. 3.

stepene presude, ali je potpuno zanemario odredbe ZJIM koji je bio na snazi u tom trenutku i čija pravila predstavljaju *lex specialis* u odnosu na odredbe ZPP. Članom 1 ZPP propisano je da se ovim zakonom uređuju pravila postupka za pružanje sudske pravne zaštite po kojima se postupa i odlučuje u parnicama za rešavanje sporova nastalih povodom povrede prava ličnosti i sporova iz porodičnih, radnih, privrednih, imovinskopravnih i drugih građanskopravnih odnosa, osim sporova za koje je posebnim zakonom propisana druga vrsta postupka. Članom 403, stav 2, tačka 1 ZPP propisano je da je revizija uvek dozvoljena ako je to propisano posebnim zakonom. Kako je članom 126 ZJIM koji je bio na snazi u vreme donošenja drugostepene odluke propisano posebno pravilo za dozvoljenost revizije u ovim sporovima, ono derogira opšte pravilo propisano odredbama ZPP, a to je VKS morao da ima u vidu prilikom odlučivanja o reviziji tužioca. Odredbe ZJIM ne sadrže nikakva posebna pravila za parnične postupke koji su pokrenuti pre stupanja na snagu tog zakona, pa nije bilo razloga da se ne primeni član 126 ZJIM koji je bio na snazi u trenutku donošenja drugostepene presude, ako su već primenjivane odredbe ZPP koje su bile na snazi u trenutku donošenja drugostepene presude i kojima je upućivano na odredbe posebnog zakona.

4. KADA SE STIČE PRAVO NA IZJAVLJIVANJE REVIZIJE – STAV USTAVNOG SUDA

Na početku smo napomenuli da je revizija prema odredbama ZPP iz 1956. godine bila redovan pravni lek, da bi usvajanjem ZPP 1977. godine postala vanredni pravni lek, dok su kasnijim zakonskim izmenama uslovi za izjavljivanje revizije postajali sve restriktivniji. Sužavanje mogućnosti za izjavljivanje revizije dostiglo je vrhunac usvajanjem Zakona o izmenama i dopunama ZPP 2009. godine, kada su cenzusi za izjavljivanje revizije višestruko uvećani i to kako u opštem parničnom postupku, tako i u postupku u privrednim sporovima.

Članom 38 Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine promenjen je član 394 tako da glasi: „Protiv pravnosnažne presude done-sene u drugom stepenu, stranke mogu izjaviti reviziju u roku od 30 dana od dana dostavljanja prepisa presude (stav 1). Revizija nije dozvoljena o imovinskopravnim sporovima kad se tužbeni zahtev odnosi na utvrđenje prava svojine na nepokretnostima, potraživanje u novcu, predaju stvari ili izvršenje neke druge činidbe, ako vrednost predmeta spora pobijenog dela pravnosnažne presude ne prelazi dinarsku protivvrednost od 100.000 evra po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan podnošenja tužbe (stav 2). Revizija je uvek dozvoljena kada je to posebnim zakonom određeno (stav 3).“ Članom 51 Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine izmenjen je član 486 ZPP koji propisuje revizijski cenzus

u privrednim sporovima. U členu 486, stav 1 reči. „2.500.000 dinara“ zamenjuju se rečima: „dinarsku protivvrednost od 300.000 evra po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan podnošenja tužbe (stav 1). Stav 2 briše se.“

U takvim okolnostima postavilo se pitanje dejstva ove zakonske odredbe na parnične postupke koji su u toku. To pitanje je trebalo rešiti u prelaznim i završnim odredbama zakona. Opšte pravilo sadržano u členu 55, stav 1 bilo je da će se postupci započeti pre stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine okončati po odredbama ovog zakona. Međutim, za reviziju bilo je predviđeno posebno pravilo. U skladu sa členu 55, stav 2 o revizijama izjavljenim pre stupanja na snagu ovog zakona odlučivaće VKS u veću sastavljenom od troje sudija, po pravilima parničnog postupka koja su važila do dana stupanja na snagu ovog zakona. Zakon o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine stupio je na snagu danom objavljivanja u *Službenom glasniku RS* (član 56).¹⁵

Iz citiranih zakonskih odredaba proizlazi da u slučaju kada je tužilac podneo tužbu pre stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine, u vreme kada je vrednost predmeta spora bila u okvirima tada važećeg revizijskog cenzusa, a onda pre donošenja drugostepene presude zakonskim izmenama bude uvećan revizijski cenzus, njegova revizija protiv te presude bila bi odbačena kao nedozvoljena jer bi se na dozvoljenost revizije primenili novi propisi. Isto važi i u slučaju da je pre stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine doneta drugostepena presuda koja je dostavljena tužiocu, zbog čega je počeo da teče zakonski rok za izjavljivanje revizije i, u toku trajanja tog roka, a pre nego što je tužilac izjavio reviziju, stupi na snagu nov, znatno uvećan revizijski cenzus. Ista bi posledica bila i da je pre stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine doneta drugostepena presuda, a da onda, pre nego što je ona dostavljena tužiocu, stupe na snagu izmene i dopune ZPP, odnosno novi revizijski cenzus.

Prema odredbi člana 55 Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine, u svim tim situacijama na odlučivanje o reviziji primenili bi se novi propisi, odnosno uvećan revizijski cenzus, pa bi revizija bila odbačena kao nedozvoljena. Jedino u slučaju kada je parnični postupak pokrenut, drugostepena presuda doneta i revizija protiv te presude izjavljena pre stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine, na odlučivanje o reviziji primenili bi se ranije važeći propisi, usled čega bi cenzus za izjavljivanje revizije bio zadovoljen (Bodiřoga 2019, 99–100).

U postupku pred Ustavnim sudom osporeni su član 38 (podizanje revizijskog cenzusa na 100.000 evra u opštem parničnom postupku), član

¹⁵ Zakon o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, *Službeni glasnik RS* 111/2009 od 29. decembra 2009. godine.

51 (podizanje revizijskog cenzusa na 300.000 evra u postupku u privrednim sporovima), ali i odredba člana 55 (dejstvo novih propisa na sve postupke koji su započeti po ranijim propisima, osim u slučaju kada je revizija izjavljena pre stupanja na snagu novih propisa). O oceni ustavnosti odredaba Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine, Ustavni sud je odlučivao u vreme kada je na snazi bio novi ZPP iz 2011. godine.

Ustavni sud je u vezi sa podnetim inicijativama imao prilike da zauzme stavove o različitim procesnopravnim pitanjima (Bodiroga 2013, 192–199), a u kontekstu teme ovog rada najznačajnije je pitanje kada se stiče pravo na izjavljivanje revizije. Naime, podnosioci inicijativa za ocenu ustavnosti pomenutih zakonskih odredaba tvrdili su da su podizanjem revizijskih cenzusa izgubili stečeno pravo na izjavljivanje revizije. Prema stavovima koji su navedeni u tim inicijativama, tužilac u parničnom postupku stiče pravo na izjavljivanje revizije u trenutku podnošenja tužbe, i to tako što naznači vrednost predmeta spora koja prelazi propisani revizijski cenzus. Kada je tužilac u tužbi označio vrednost predmeta koja je prema tada važećem ZPP prelazila revizijski cenzus, on je prema navodima inicijatora time stekao pravo na izjavljivanje revizije, pa ako bi u toku trajanja postupka revizijski cenzus bio povećan, taj novi uvećan revizijski cenzus ne bi smeo da se primeni na postupke koji su pokrenuti pre njegovog uvođenja jer bi u suprotnom tužilac izgubio stečeno pravo na izjavljivanje revizije.

U obrazloženju odluke kojom je odlučio o ustavnosti odredaba članova 38, 51 i 55 Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine, Ustavni sud se izjasnio i o ovom pitanju: „...Ustavni sud je, potom, istražio i navode da su izmenom cenzusa povodom revizije inicijatori izgubili pravo na reviziju koju su stekli u trenutku podnošenja tužbe tako što su sami definisali vrednost spora, kao i da im je u skladu sa tim obračunata visoka sudska taksa. Povodom toga, Ustavni sud konstatuje da se pravo na izjavljivanje revizije ne stiče trenutkom podnošenja tužbe, kako se pogrešno tumače odredbe Zakona o parničnom postupku, već se pravo na reviziju stiče trenutkom donošenja pravnosnažne drugostepene presude. Iz toga sledi da se dostupnost revizije kao vanrednog pravnog leka ne može ocenjivati u odnosu na vrednost predmeta spora koju su odredile same stranke u vreme podnošenja tužbe, odnosno koja je, uz primenu principa kontradiktornosti, promenjena do zaključenja glavne rasprave. Stoga, Ustavni sud ocenjuje da, iako je visina cenzusa za izjavljivanje revizije očigledno bila neprimerena životnom standardu većine građana i ekonomskim prilikama u Republici Srbiji, ta okolnost, sama po sebi, nije mogla biti od uticaja na ocenu ustavnosti osporenih odredaba članova 38 i 51 Zakona o parničnom postupku...

...Međutim, u pogledu ustavnosti člana 55 (2) Zakona kojim je bilo propisano da će o revizijama izjavljenim pre stupanja na snagu ovog

zakona odlučivati Vrhovni kasacioni sud u veću sastavljenom od troje sudija, po pravilima parničnog postupka koja su važila do dana stupanja na snagu ovog zakona, Ustavni sud je ocenio da iz ove odredbe Zakona proizlazi da je zakonodavac prekršio ustavnu zabranu povratnog dejstva zakona iz člana 197 Ustava. Naime, na stranke koje nisu izjavile reviziju do 29. decembra 2009. godine, odnosno do stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, a osporena drugostepena presuda je doneta do tog datuma, primenjuju se odredbe novog Zakona kojim je vrednost za reviziju bila višestruko uvećana, što je dovelo do nedozvoljenog dejstva novog Zakona i na odnose koji su već bili okončani u tom trenutku. Takođe, osporena odredba člana 55 (2) Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku stavila je u neravnopravnu poziciju jednu grupu lica u odnosu na sve druge učesnike u postupcima po reviziji, u odnosu na koje je doneta drugostepena presuda do ovog datuma koja im je i dostavljena. Ustavni sud ponavlja, kao što je to već više puta rekao u ovoj odluci, da se pravo na izjavljivanje revizije stiče danom donošenja drugostepene presude, pa je u skladu sa načelom zabrane diskriminacije, koje garantuje član 21 Ustava, samo takvo zakonsko uređenje prelaznog režima izjavljivanja revizije, koje bi sve učesnike u postupku stavilo u jednaku pravnu situaciju u odnosu na pravnosnažne presude koje su donete do 29. decembra 2009. godine, a nezavisno od toga kada su im osporene presude i uručene.

Stoga je Ustavni sud ocenio da iz navedenih razloga osporena odredba člana 55 (2) Zakona o izmenama i dopunama Zakona o parničnom postupku, u delu koji glasi: „izjavljenim pre stupanja na snagu ovog zakona“, u vreme važenja nije bila u saglasnosti sa Ustavom i sa potvrđenim međunarodnim ugovorom, pa je, u skladu sa odredbom člana 45, tačka 1 Zakona o Ustavnom sudu, odlučio kao u tački 1 izreke...“.¹⁶

Citirani stavovi Ustavnog suda su jasni. Pravo na izjavljivanje revizije stiče se trenutkom donošenja drugostepene presude koja se revizijom želi pobijati. Menjanje uslova za dozvoljenost revizije mora biti izvršeno na takav način da sve stranke u postupku u odnosu na koje je drugostepena presuda doneta istog datuma, stavlja u isti procesnopravni položaj u pogledu mogućnosti za izjavljivanje revizije protiv te presude. Stanovište koje je u citiranoj odluci zauzeo Ustavni sud u skladu je sa stavovima pravne teorije koji u pogledu uslova za dozvoljenost pravnog leka zagovaraju primenu onih procesnih pravila koja su bila na snazi u trenutku donošenja odluke (Poznić, Rakić–Vodinelić 2015, 76; Triva, Dika 2004, 64–66; Leuenberger, Uffer–Tobler 2010, 9). Postoji doduše i stav prema kojem se na postupak po uloženom pravnom leku primenjuje stari zakon ako je pravni lek već uložen u vreme važenja starog zakona, dok bi se, ako je pravni lek izjavljen nakon stupanja na snagu novog zakona, njegova

¹⁶ Odluka Ustavnog suda IUz–2/2010, 14. 3. 2010, iz arhive suda.

dozvoljenost cenila po odredbama tog zakona (Jakšić 2018, 124). Ovakav stav je osporen u odluci Ustavnog suda koju smo citirali.¹⁷ U svakom slučaju, prilikom određivanja po kojim normama će se ceniti dozvoljenost pravnog leka, mora se voditi računa kako o pravnoj sigurnosti, tako i o zaštiti prava stranaka (Keča, Knežević 2016, 58), pri čemu su redovni sudovi dužni da otklone svaku neizvesnost u pogledu toga po kojim procesnim pravilima će se postupak voditi (Bodiroga 2015, 667–668).

Upravo o tim kriterijumima Ustavni sud je vodio računa kada je zauzeo stav da se pravo na izjavljivanje revizije stiče u trenutku donošenja drugostepene presude i da to važi ne samo u situaciji kada se tokom trajanja parničnog postupka zakonskim izmenama pooštravaju uslovi za izjavljivanje revizije, nego i onda kada se u toku parničnog postupka zakonskim izmenama pravo na izjavljivanje revizije čini dostupnijim, kao što je situacija u konkretnom primeru koji smo prikazali. Naime, u trenutku podnošenja tužbe, pored ZPP primenjivao se i ZJI koji nije predviđao posebne uslove za dozvoljenost revizije, već je u odnosu na odredbe ZPP odstupanje postojalo samo u pogledu roka za njeno izjavljivanje. U trenutku donošenja drugostepene presude, osim ZPP, na snazi je ZJIM, koji se primenjuje i na parnične postupke koji su u toku i koji u članu 126 propisuje da se protiv svake drugostepene presude kojom je odbijen tužbeni zahtev revizija može izjaviti. Odlučujući o dozvoljenosti revizije, VKS kao trenutak merodavan za odlučivanje o tome koji će se procesni režim primeniti uzima dan kada je objavljena informacija koja je predstavljala povod za pokretanje parničnog postupka, umesto dana donošenja drugostepene presude, pa umesto da primenjuje odredbe ZJIM, najviši sud u Republici Srbiji primenjuje odredbe ZJI, odnosno konstatuje da, u odsustvu posebnih odredaba ovog zakona kojima se uređuje dozvoljenost revizije, treba primeniti opšta pravila ZPP, ali onda primenjuje ZPP koji je na snazi u trenutku donošenja drugostepene presude, pa primenom člana 403(3) ZPP rešenjem odbacuje reviziju tužioca kao nedozvoljenu. Pri svemu tome VKS je zanemario osnovno pravilo u primeni procesnopravnih normi, a to je da se one pre svega moraju tumačiti na način koji je ustavnopravno prihvatljiv (Ballon 2009, 378).

¹⁷ Naime, odredba člana 55, stav 2 ovog zakona propisivala je da će se o revizijama izjavljenim pre stupanja na snagu tog zakona odlučiti po pravilima koja su važila do njegovog stupanja na snagu, dok će se o revizijama izjavljenim nakon stupanja na snagu tog zakona odlučivati po procesnim pravilima sadržanim u tom zakonu. Ustavni sud je zauzeo stav da se na taj način stranke u odnosu na koje je drugostepena presuda doneta i revizija izjavljena pre stupanja na snagu tog zakona stavljaju u neravnopravan položaj u odnosu na stranke u odnosu na koje je drugostepena presuda doneta, ali revizija nije izjavljena pre stupanja na snagu tog zakona (drugostepena presuda još nije dostavljena ili jeste dostavljena ali rok za izjavljivanje revizije još uvek nije istekao i sl.). Prema tumačenju Ustavnog suda, prihvatljive su samo takve prelazne procesnopravne odredbe koje bi sve stranke u odnosu na koje je drugostepena presuda doneta pre stupanja na snagu Zakona o izmenama i dopunama ZPP iz 2009. godine stavile u jednaku pravnu situaciju.

Kako je tuđiocu na raspolaganju bila i ustavna žalba, on je to pravno sredstvo iskoristio, a Ustavni sud je, odlučujući o ustavnoj žalbi, još jednom dobio priliku da ponovi dobro poznate stavove, koji su prvi put objavljeni u citiranoj odluci IUz–2/2010 od 14. marta 2013. godine. Time je još jednom potvrđeno da se pravo na izjavljivanje revizije stiće u trenutku donošenja drugostepene presude, pa ocenu uslova za dozvoljenost revizije treba ceniti prema propisima koji su u tom trenutku na snazi, a to znači ne samo prema odredbama ZPP, nego i prema odredbama posebnog zakona ako se njime propisuju posebni uslovi za dozvoljenost revizije. Odluke Ustavnog suda su konačne, izvršne i opšteobavezne,¹⁸ pa se može opravdano postaviti pitanje zašto VKS nije upodobio svoje postupanje odluci Ustavnog suda koja je doneta pre više od šest godina u postupku ocene ustavnosti ZPP, pri čemu je sam Ustavni sud stavove iz te odluke konstantno afirmisao odlučujući o ustavnim žalbama izjavljenim protiv odluka redovnih sudova.

5. UMETO ZAKLJUČKA

Česte izmene zakona kojima se uređuje parnični postupak postale su jedna od najvažnijih karakteristika našeg pravnog sistema. O tome koliko je ova praksa štetna za pravnu sigurnost ne treba posebno govoriti. Ne samo da stranke u parničnom postupku često ne znaju koja procesnopravna pravila treba primeniti u postupku u kojem se rešava o spornom građanskopravnom odnosu nego često to ne znaju ni sudovi. Tome pogoduje činjenica da, osim pravila opšteg parničnog postupka, postoje i posebna pravila za pojedine parnične postupke koja nisu sadržana samo u Zakonu o parničnom postupku već se pojedina procesnopravna pravila nalaze u materijalnopravnim propisima koji se i sami često menjaju.

Tačan odgovor na pitanje koji procesni režim treba primeniti u konkretnom slučaju, u kojem su se tokom trajanja postupka dva ili više puta promenile relevantne procesnopravne norme, podrazumeva postojanje jasnih i preciznih zakonskih odredaba i njihovo pravilno tumačenje, a u njihovom odsustvu moraju se uzeti u obzir pravna načela i stavovi pravne nauke. Nažalost, postupanje redovnih sudova u parničnom postupku ne funkcioniše na napred navedenim principima. Insistiranje na preterano formalističkom pristupu u primeni normi građanskog procesnog prava i na jezičkom tumačenju kao jedino merodavnom ima za posledicu donošenje sudskih odluka kojima se povređuju ili uskraćuju Ustavom zajemčena ljudska i manjinska prava i slobode. Takav pristup može se sresti i odlukama najvišeg suda u Republici Srbiji. Kontrola sudskih odluka koju u postupku po ustavnim žalbama vrši Ustavni sud predstavlja važan ko-

¹⁸ Ustav, čl. 166, st. 2.

rektivni mehanizam, ali je za njegovo uspešno funkcionisanje neophodno da redovni sudovi dosledno poštuju i primenjuju odluke Ustavnog suda i stavove koji se odnose na zaštitu ustavnih prava i sloboda.

LITERATURA (REFERENCES)

- Ballon, Oskar J. 2009. *Einführung in das österreichische Zivilprozessrecht: Streitiges Verfahren*. Leykam: Manz Verlag.
- Bodiroga, Nikola. 3/2015. Neki problemi u primeni Zakona o parničnom postupku u sporovima male vrednosti. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 49: 653–671.
- Bodiroga, Nikola. 2019. *Ustavna jemstva u parničnom postupku*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Bodiroga, Nikola. 2013. Pristup VKS u građanskim stvarima – odluka Ustavnog suda i evropski standardi. 192–199. *Perspektive implementacije evropskih standarda u pravni sistem Srbije*, Knjiga 3, ur. Stevan Lilić. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Jakšić, Aleksandar. 2018. *Građansko procesno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Keča, Ranko, Marko Knežević. 4/2017. Dozvoljenost revizije u parničnom postupku zbog preinačujuće žalbene presude: posledica ustavne garantije prava na pravno sredstvo ili samo pravopolitičko pitanje: ujedno i prilog učenju o kontrolnom konceptu postupka po pravnim lekovima. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Novom Sadu* 51: 1251–1284.
- Keča, Ranko, Marko Knežević. 2016. *Građansko procesno pravo*. Beograd: Službeni glasnik.
- Leuenberger, Christoph, Beatrice Uffer-Tobler. 2010. *Schweizerisches Zivilprozessrecht*. Bern: Stämpfli.
- Poznić, Borivoje, Vesna Rakić-Vodinelić. 2015. *Građansko procesno pravo*. Beograd: Pravni fakultet Univerziteta Union.
- Triva, Siniša, Mihajlo Dika. 2004. *Građansko parnično procesno pravo*. Zagreb: Narodne novine.

Nikola Bodiroga, PhD

Associate Professor

University of Belgrade Faculty of Law

TEMPORAL APPLICATION OF PROCEDURAL RULES AND
ADMISSIBILITY OF APPEAL ON THE POINTS OF LAW IN
CIVIL PROCEDURE: CONFLICTING LEGAL OPINIONS OF
THE CONSTITUTIONAL COURT AND THE SUPREME COURT
OF CASSATION

Summary

The plaintiff filed a lawsuit under the Public Information and Media Law, and the High Court of Belgrade and the Court of Appeal have ruled against him. He tried to challenge the judgment of second instance court by filing an appeal on the points of law. The Supreme Court of Cassation applied Public Information and Media Law that was in force at the time of publication of disputed information instead of the Law that was in force when the second instance judgment was passed and dismissed the appeal on the points of law. This decision has been quashed by the Constitutional Court, because it violated the plaintiff's right to fair trial. In its ruling the Constitutional Court explicitly stated that admissibility of appeal on the points of law has to be determined in accordance with procedural rules that were in force at the time the second instance judgment was passed.

Key words: *Admissibility of appeal on the points of law. – Civil Procedure Code. – Public Information and Media Law. – Supreme Court of Cassation. – Constitutional Court.*

Commentary history:

Received: 31. 7. 2019.

Accepted: 5. 8. 2019.